

**Щодо виступу директора ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії
імені О.Н. Соколовського» на Загальних зборах Національної академії
аграрних наук України 12 грудня 2014 року**

12 грудня 2014 року відбулися Загальні збори Національної академії аграрних наук України. В обговоренні доповіді Президента НААН академіка Гадзала Ярослава Михайловича «Про порядок формування тематики наукових досліджень на 2016-2010 рр. та першочергові завдання аграрної науки на перспективу» виступив директор Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», академік НААН Балюк Святослав Антонович.

У своїй доповіді Балюк С.А. наголосив, що Загальні збори Академії відбуваються в період реформування, модернізації країни, і виходячи з коаліційної угоди, основними напрямками модернізації є приватизація, реорганізація, ліквідація неефективних установ. Щодо аграрної науки – це збереження фундаментальних досліджень, скорочення фінансування прикладних, грантовий підхід до фінансування, приватизація та ліквідація нерентабельних наукових установ, дослідних господарств.

Тому нам необхідно застосувати заходи щодо оновлення, реформування, підвищення ефективності роботи та авторитету Академії. Ці заходи необхідно врахувати в тематиці наукових досліджень, при розробці Концепції (Стратегії) реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі з урахуванням міжнародного досвіду.

Щодо програм наукових досліджень. Їх кількість необхідно зменшити, вони повинні бути комплексними, сформованими у відповідності до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки з урахуванням міжнародного досвіду та залученням установ Національної академії наук України. Напрямок «Збереження та раціональне використання природних ресурсів (земельних, ґрунтових, водних, рослинних)» повинен стати центральним як для науково-дослідних робіт так і для державної політики країни.

ФАО сформовано стратегічні орієнтири розвитку світового сільського господарства, всього їх 10, в т.ч. – розробка ефективних систем раціонального використання та відтворення земельних, водних, лісових ресурсів та забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Розроблено програми, план дій, створено Глобальне та Європейське ґрунтові партнерства, визначено їх головну мету – стале управління ґрунтовими ресурсами для вирішення продовольчої проблеми, забезпечення охорони навколишнього середовища та вирішення соціальних проблем – здоров'я ґрунту - здоров'я нації.

Основні «стовпи» розвитку програми ГГП:

1. впровадження сталого використання ґрунтів з метою їх захисту, охорони і забезпечення стійкої продуктивності;
2. сприяння розвитку інвестицій, технічного співробітництва, політики та освіти в галузі ґрунтознавства;

3. просунення практично орієнтованих ґрунтових досліджень спрямованих на виявлення пробілів і пріоритетів у поєднанні з заходами підвищення врожайності, екологічної безпеки та соціального розвитку;
4. підвищення якості та кількості ґрунтових даних та інформації: збір даних, аналіз, перевірка, моніторинг й інтеграція з іншими даними; створення бази даних ґрунтів України на базі системи цифрових ґрунтових карт, єдиного інформаційного ресурсу;
5. гармонізація методів, одиниць виміру й індикаторів для стійкого керування й охорони ґрунтових ресурсів.

В межах угоди про асоціацію з ЄС нам необхідно активізувати роботу з зарубіжними партнерами по всіх напрямам, в т.ч. участі у трансграничних програмах.

Реформування аграрної науки передбачає формування програм наукових досліджень за пріоритетними напрямами, під певне кадрове забезпечення та наукові школи. Виконання науково-дослідних робіт повинно відповідати міжнародним стандартам.

Пропоную переглянути існуючий порядок фінансування наукових досліджень, ввести грантовий підхід, як це прийнято в країнах ЄС, критерії SWOT та ін.

Необхідно надати головним установам з виконання ПНД більші повноваження щодо координації науково-дослідних робіт, управління фінансовими ресурсами. Пріоритети необхідно надати фундаментальним дослідженням з метою розробки інноваційних агротехнологій, які будуть відповідати міжнародним підходам та зорієнтовані на екологічно безпечне та економічно ефективно стале землекористування.

Пропонується створення п'яти – шести приборних аналітичних центрів досліджень ґрунтів, вод, рослин, у яких за єдиною методичною основою в атестованих лабораторіях будуть виконуватися аналітичні роботи, отримано достовірні результати, які дозволять вийти на міжнародний рівень. Джерела фінансування – створення спеціального фонду, за рахунок дослідних господарств, пільгових кредитів, технічної допомоги ФАО, спільне з НАН використання приладів.

Необхідно:

- створити сервісні служби на базі обласних дослідних станцій та обласних філій ДУ «Інститут охорони ґрунтів України»;
- провести перепідпорядкування ДУ «Інститут охорони ґрунтів України» Мінагрополітики України в систему НААН;
- керівництво Академії, її провідних вчених необхідно залучати до роботи РНБО, ВР, КМУ, міністерствах як консультантів, експертів, радників.
- плани НДР не тільки узгоджувати з Мінагрополітики України, але й планами впровадження;
- передбачити часткову компенсацію затрат на підготовку рекомендацій, книг, тощо, результати яких використовують, у т.ч. агрохолдинги;
- підвищити ефективність роботи дослідних господарств за рахунок досягнень науки, впровадження інноваційних технологій; провести перерозподіл дослідних господарств між науковими установами Академії.

Проведено інвентаризацію польових дослідів, необхідно створити єдину базу даних. Польові досліді необхідно ранжувати на 2 рівні – державні з бюджетним фінансуванням та регіональні – за рахунок місцевих бюджетів.

Останнім часом інститутами Академії розроблено проекти нормативно-правових документів: Закону України «Про збереження і відтворення родючості ґрунтів», Національну програму охорони родючості ґрунтів, Державну цільову програму проведення великомасштабного ґрунтового обстеження, Концепцію реформування системи моніторингу та ін. Сподіваємося на їх підтримку і прийняття.

Запропоновано: порядок формування тематики наукових досліджень на 2016-2020 рр. підтримати, спрямувати зусилля величезного потенціалу Академії та її наукових установ на його реалізацію.